

Др. сц. Ванда БОЖИЋ¹

ГОСПОДАРСКА КАЗНЕНА ДЈЕЛА У ХРВАТСКОМ КАЗНЕНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРИЈЕВАРУ У ГОСПОДАРСКОМ ПОСЛОВАЊУ КАО НАЈУЧЕСТАЛИЈИМ ГОСПОДАРСКИМ КАЗНЕНИМ ДЈЕЛОМ У СУДСКОЈ ПРАКСИ²

Апстракт: Предмет овог рада су господарска казнена дјела у хрватском казненом законодавству с посебним освртом на казнено дјело пријеваре у господарском пословању као најучесталијег господарског казног дјела у Републици Хрватској, дјела с највише пријављених, оптужених и осуђених особа. У раду ће се анализирати позитивно казнено законодавство Републике Хрватске које се односи на казнено дјело пријеваре у господарском пословању те ће се дати и посебни осврт на остала господарска казнена дјела, али и на институте опћег дијела казног закона. Направит ће се и упоредаба пријеваре као господарског казног дјела и пријеваре као казног дјела против имовине те ће се покушати дати и неколико приједлога де леге ференда. У складу с наведеним законским рјешењима, истражит ће се и судска пракса. Рад садржи и анализу пријављених, оптужених и осуђених особа у претходне двије године за комплетна господарска казнена дјела у односу на пријављене, оптужене и осуђене особе у истом периоду за пријевару у господарском пословању.

Кључне ријечи: пријевара у господарском пословању, господарска казнена дјела, пријевара, господарски криминалитет

1. Увод

Све до недавног доношења новог Казненог закона Републике Хрватске³ није постојала сугласност која се све казнена дјела сматрају господарским казним дјелима. Законодавац је посљедњих неколико година полако уводи нова господарска казнена дјела, ширио описе постојећих казних дјела како би их што поближе дефинирао и појаснио, а све како би избјегао њихово преклапање те их, што је могуће боље, разграничио. Ступањем на снагу новог Казненог закона 01.01.2013. године, дошло је до значајних измјена које се односе на господарска казнена дјела тако да се позитивно хрватско казнено законодавство, у том погледу, ускладило с казним законодавством Еуропске Уније. Господарска казнена дјела позната су и под појмом *криминала бијелог оворотника* с обзиром да њихови починитељи не припадају класичном криминалном миљеу, већ напротив, њихови починитељи казнена дјела чине у оквиру своје професионалне дјелатности и углавном су то особе вишег друштвеног статуса.⁴ У складу с наведеним, ваља скренути пажњу и на слични појам господарским казним дјелима, појам господарског

¹ Правни факултет Свеучилишта у Загребу, vanda.bozic@pravo.hr.

² Рад је писан у оквиру потпоре Хрватске закладе за знаност и одобреног пројекта под бр.1949. "Multidisciplinary Research Cluster on Crime in Transition - Trafficking in Human Beings, Corruption and Economic Crime."

³ Казнени закон, НН бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15

⁴ Више о томе види: Божић, В.: Пријевара као казнено дјело против сигурности платног промета и пословања, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, год. 48, 1/2011., стр. 165.

криминалитета. Можемо ли рећи да су наведена два појма истозначнице или ипак међу њима постоји одређена дистинкција. Новоселец⁵ с једне стране наводи како су наведени појмови истозначнице, али, исто тако, да је између њих видљива одређена разлика која се огледа у томе што појам господарског криминалитета означава становиту појаву у друштву и ближи је криминолошкој нарави, док појам господарских казних дјела укључује казненоправни аспект и подлијеже казненоправној догматици. Наставно, можемо закључити да господарска казна дјела чине један већи дио укупног господарског криминалитета који је по начину почињања, наступу посљедице, али и по својству починитеља шири појам од појма господарских казних дјела.

2. Господарска казна дјела

Господарска казна дјела налазе се у XXIV глави Казног закона, од чл. 246. до чл.265. То су редом: Злоупораба повјерења у господарском пословању, Пријевара у господарском пословању, Повреда обвезе вођења трговачких и пословних књига, Проузрочење стечаја, Погодовање вјеровника, Примање и давање мита у поступку стечаја, Примање мита у господарском пословању, Давање мита у господарском пословању, Злоупораба у поступку јавне набаве, Заваравајуће оглашивање, Утаја пореза или царине, Избјегавање царинског надзора, Субвенцијска пријевара, Злоупораба повлашћених информација, Злоупораба тржишта капитала, Неовлаштена употреба туђе твртке, Одавање и неовлаштено прибављање пословне тајне, Недозвољена производња, Недозвољена трговина и Прање новца.

Најважније промјене у односу на бивши КЗ/97⁶ можемо дефинирати у неколико реченица. Направљена је јаснија дефиниција стечајних казних дјела, казно дјело прања новца усклађено је с међународним документима, кроз субвенцијску пријевару и утају пореза и царина пружена је заштита и економским интересима Еуропске уније.⁷ Уведена су казна дјела *злоупорабе повјерења у господарском пословању*⁸ те *злоупораба у поступку јавне набаве*.⁹ Најважније ново казно дјело међу дјелима која се односе на господарско пословање представља *злоупораба повјерења у господарском пословању* које је направљено по узору на њемачки, аустријски и швицарски КЗ.

Злоупораба повјерења у господарском пословању, чл.246. КЗ, прво казно дјело наведено у XXIV глави КЗ, чини тко у господарском пословању повриједи дужност заштите туђих имовинских интереса која се темељи на закону, одлуци управне или судбене власти, правном послу или односу повјерења и на тај начин прибави себи или другој особи протуправну имовинску корист те тиме или на други начин ономе о чијим се имовинским интересима дужан бринути проузрочи штету. Прописана казна је казна затвора од шест мјесеци до пет година.¹⁰ Уколико је наведеним казним дјелом прибављена знатна имовинска корист или проузрочена знатна штета, ради се о квалификаном облику почињања дјела за који је законодавац предвидио казну затвора од једне до десет

⁵ Новоселец, П.: Увод у господарско казно право, Правни факултет у Загребу, 2009., стр. 2.

⁶ Казни закон Републике Хрватске, био на снази до 31.12.2012., НН, бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08

⁷ Министарство Правосуђа РХ: Нацрт Приједлога Казног закона, Загреб, 07/2011, доступно на: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/Arhiva/139%20-%2016.pdf>, pregledano 15.06.2016.

⁸ Чл. 246. КЗ

⁹ Чл. 254. Ibid.

¹⁰ Чл.246.ст.1. Ibid.

година.¹¹ *Злоупораба повјерења у господарском пословању* обухваћа и замјењује неколико казних дјела из бившег КЗ/97, точније четири бивша казена дјела, па тако ово казнено дјело долази на мјесто казног дјела *злоупорабе положаја и власти* (чл. 337. ст. 3. и 4. КЗ/97),¹² а које се односи на одговорну особу као на починитеља казног дјела у господарском пословању, а исто тако ово казнено дјело обухваћа и казена дјела *Склапање штетног уговора* (чл. 294. КЗ/97)¹³ и *Несавјесног господарског пословања* (чл. 291.КЗ/97).¹⁴ Ваља напоменути како се у судској пракси показало да је било доста тешко разграничити казена дјела *несавјесног господарског пословања* од *Злоупорабе положаја и власти* и *Склапања штетног уговора*.¹⁵ Уједно, бивше казнено дјело *злоупорабе* *положаја и власти*, било је казнено дјело против службене дужности, да би, измјенама инкриминација, било уврштено међу господарска казена дјела, што оно по свему и јест. Инкриминирање *Злоупорабе повјерења у господарском пословању* доводи и до укидања четвртог казног дјела *Злоупорабе власти у господарском пословању* (чл. 292. КЗ/97)¹⁶ па су судови сада у обвези утврдити правни континуитет између укинутог и новог казног дјела те, уколико утврде да правни континуитет постоји, примијенити нови закон само у случају да је блажи за починитеља.

Казнено дјело из чл.248. КЗ *Повреда обвезе вођења трговачких и пословних књига* преклапало се с казним дјелом из чланка 31. Закона о рачуноводству,¹⁷ међутим доношењем новог Закона о рачуноводству који је ступио на снагу 01.01.2016. годи-

¹¹ Ст.2. Ibid.

¹² Злоупораба положаја и власти, Чл.337. КЗ/97, (3) Ако је казним дјелом из ставка 1. овога цланка прибављена имовинска корист, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до пет година. (4) Ако је казним дјелом из ставка 1. овога цланка прибављена знатна имовинска корист, а починитељ је поступао с циљем прибављања такве користи, или је проузрочена штета великих размјера, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

¹³ Склапање штетног уговора, Чл. 294. КЗ/97, (Брисано НН 111/03)

(1) Тко као заступник правне особе у њезиној господарској дјелатности склопи уговор за који зна да је штетан за правну особу, или склопи уговор противно власти и тиме проузрочи штету правној особи, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до пет година. (2) Ако је казним дјелом из ставка 1. овога чланка проузрочена штета великих размјера, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

¹⁴ Несавјесно господарско пословање, чл. 291.КЗ/97, (1) Одговорна особа у правној особи, која кршењем закона или другог прописа о пословању очито несавјесно послује или која грубо повриједи дужност скрби о имовинским интересима правне особе која се темељи на закону, одлуци управне или судбене власти, правном послу или односу повјерења и тиме проузрочи штету тој правној особи, казнит ће се казном затвора од три мјесеца до три године. (2) Ако је казним дјелом из ставка 1. овога чланка проузрочена знатна имовинска штета или је проузрочен стечај правне особе, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до пет година.

¹⁵ Министарство Правосуђа РХ: Нацрт Приједлога Казног закона, Загреб, 07/2011, доступно на: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/Arhiva//139%20-%2016.pdf>, pregledano 15.06.2016.

¹⁶ Злоупораба власти у господарском пословању, Чл. 292. КЗ/97, (Брисано НН 111/03), (1) Одговорна особа у правној особи која с циљем прибављања протуправне имовинске користи за своју или другу правну особу: ствара или држи недозвољене фондове у земљи или иностраној држави, састављањем исправа неистинитог садржаја, лажним биланцама, процјенама или инвентуром или другим лажним приказивањем или прикривањем чињеница, неистинито приказује стање и кретање средстава и успјеха пословања, правну особу стави у повољнији положај пригодом добивања средстава или других погодности које се правној особи не би признале према постојећим прописима, при извршавању обвеза према прорачунима и фондовима ускрати средства која им припадају, намјенска средства којима располаже користи противно њиховој намјени, на други начин грубо прекрши закон или правила пословања гледе употребе и управљања имовином, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до пет година. (2) Ако је казним дјелом из ставка 1. овога чланка прибављена знатна имовинска корист, а починитељ је поступао с циљем прибављања такве користи, казнит ће се казном затвора од једне до осам година.

¹⁷ Закон о рачуноводству, НН бр. 109/07

не, наведено казнено дјело је укинуто.¹⁸ Утемељено је по узору на њемачки казнени закон (§ 283б). Полази се од претпоставке да уредно господарско пословање почива на обвези вођења трговачких и пословних књига. Казном затвора до три године казнит ће се тко не води трговачке или пословне књиге које је по закону обвезан водити, или их тако води да је отежана прегледност пословања или имовинског стања, или трговачке или пословне књиге или пословне исправе које је обвезан чувати уништи, прикрије, у већој мјери оштети или на други начин учини неупорабљивим. Ово казнено дјело не мора имати за посљедицу обустављање плаћања или проузрочење стечаја по чему се разликује од казног дјела из чл.249.КЗ *Проузрочење стечаја* које чини тко у господарском пословању, привидно или бесплатно пренесе имовину на трговачко друштво које је основао сам или с другим, или на други начин цијелу или дио имовине која би чинила стечајну масу привидно прода, оптерети без одговарајуће протучинидбе, бесплатно уступи, сакрије, оштети, уништи или учини неупотребљивом, или закључи фиктивни уговор или призна непостојећу тражбину, не води трговачке или пословне књиге које је дужан водити или их прикрије, уништи, оштети, преиначи или их тако води или изрази завршни рачун да се не може утврдити или је знатно отежано утврђивање његова имовинског стања, те у супротности с уредним и савјесним господарењем умањи имовину која би чинила стечајну масу или прикрије имовинско стање, тако да наведеним радњама изазове презадуженост или неспособност за плаћање или их подузме у стању презадужености или неспособности за плаћање која пријети или је наступила. Законом је прописана казна затвора од шест мјесеци до пет година. На овај начин точније су прецизиране радње којима се смањује имовина која доводи до проузрочења стечаја, а новост се огледа и у преношењу имовине на твртку чији је власник починитељ. Кажњивост је проширена и на само проузрочење презадужености или неспособности за плаћање, што се сматра оправданим, наиме, уколико су кажњиве радње почињене у стању презадужености или неспособности за плаћање, онда нарочито требају бити кажњиве и радње које су довеле до презадужености или неспособности.¹⁹ Тиме је апсолвиран квалифицирани облик несавјесног господарског пословања из бившег КЗ.²⁰ Привилегирани облик предвиђен је за починитеља који је проузроковао стечај из нехаја, запријечена казна је до три године затвора.²¹ Квалифицирани облик односи се на проузрочење стечаја у којем је дошло до знатне штете при чему је за починитеља прописана казна затвора од једне до десет година.²² Факултативно ослобођење од казне предвиђено је за случај кад су сви вјеровници намирени.²³

Тко знајући да је он или особа коју заступа постала неспособна за плаћање, испуни или осигура тражбину вјеровника који нема право на испуњење или осигурање на такав начин или у то вријеме, чини казнено дјело из чл. 250. КЗ, *погодовање вјеровника*, за које је прописана казна затвора до три године. Факултативно ослобођење од казне предвиђено је за случај ако су остали вјеровници намирени.²⁴

¹⁸ Ibid., НН бр. 78/15, 134/15

¹⁹ Исто и § 283 ст. 2. Казнени закон Републике Њемачке, доступно на: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/german_criminal_code.pdf, pregledano 15.06.2016.

²⁰ Чл.291. ст.2. КЗ/97

²¹ Чл. 249. ст.2. Ibid.

²² Ст.3. Ibid.

²³ Ст.5. Ibid.

²⁴ Чл. 250. ст.2. Ibid.

Примање и давање мита у поступку стечаја из чл. 251. КЗ, чини вјеровник или члан одбора вјеровника који захтијева или прими мито или који прихвати понуду или обећање мита за себе или другога да би гласовао на одређени начин или пропустио гласовање или на други начин поступио ради оштећења барем једног вјеровника у стечајном поступку. Примање и давање мита у поступку стечаја не сматра се посебним казним дјелима примања и давања мита у господарском пословању с обзиром да се мито односи искључиво на гласовање. Законодавац је за починитеља предвидио казну затвора од шест мјесеци до пет година. Квалифицирани облик предвиђен је за починитеља који има својство стечајног управитеља те се може казнити казном затвора од једне до осам година.²⁵ Тко вјеровнику, члану одбора вјеровника или стечајном управитељу понуди, обећа или даде мито ради како би починио ово казнено дјело казнит ће се казном затвора до три године.²⁶

Казнено дјело *Примање мита у господарском пословању*, чл.252. КЗ, чини тко у господарском пословању захтијева или прими мито или прихвати понуду или обећање мита за себе или за другога да приликом склапања или извршења посла или пружања услуге погодује другоме тако да проузрочи штету ономе кога заступа или за кога ради или тко посредује при таквом подмићивању. Законом је прописана казна затвора од једне до осам година. Казном затвора од шест мјесеци до пет година казнит ће тко у господарском пословању захтијева или прими мито или прихвати понуду или обећање мита за себе или за другога као протууслугу за склапање или извршење посла или пружање услуге или тко посредује при таквом подмићивању.²⁷

Према чл. 253. КЗ, *Давање мита у господарском пословању* чини тко у господарском пословању другоме понуди, обећа или даде мито да њему или другоме погодује приликом склапања или извршења посла или пружања услуге и тиме проузрочи штету ономе кога заступа или за кога ради или тко посредује при таквом подмићивању. Починитељ ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година. Казном затвора до три године казнит ће се тко у господарском пословању другоме понуди, обећа или даде мито намијењено тој или другој особи као протууслугу за склапање или извршење посла или пружање услуге или тко посредује при таквом подмићивању.²⁸ Законодавац је у ст. 3. предвидио могућност факултативног ослобођења од казне за случај да је починитељ, који је дао мито на захтјев одговорне особе, пријавио дјело прије његова откривања или прије сазнања да је дјело откривено.

Злоупораба у поступку јавне набаве, чл.254. КЗ, ново је прописано казнено дјело с намјером сузбијања договора натјецатеља у јавној набави,²⁹ по узору на § 298 њемачког Казненог закона којим се ограничава натјечање код јавних набави и чл. 2. *Цорпус иурис*, саме пријеваре у натјечају.³⁰ Темељни облик односи се на починитеља који у поступку јавне набаве стави понуду утемељену на забрањеном договору између господарских субјеката који има за циљ да наручитељ прихвати одређену понуду, кажњиво

²⁵ Чл. 251. ст.2. Ibid.

²⁶ Ст.3. Ibid.

²⁷ Чл.252.ст.2. Ibid.

²⁸ Ст.3. Ibid.

²⁹ Види и: Божић, В., Кесић, Т.: Казненоправни одговори на корупцију уз приједлоге де леге ференда, Зборник радова с научног скупа с међународним учешћем "Европске интеграције: правда, слобода и безбедност Тара 2016," доступно на <http://www.net.org.rs/tara-2016>, прегледано 30.06.2016.

³⁰ Министарство Правосуђа РХ: Нацрт Приједлога Казненог закона, Загреб, 07/2011, доступно на: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/Arhiva//139%20-%2016.pdf>, прегледано 15.06.2016.

казном затвора од шест мјесеци до пет година. Да би се радило о овом казненом дјелу не тражи се наступ штете, по чему се *Злоупораба у поступку јавне набаве* разликује од *пријеваре*. Квалифицирани облик предвиђен је за случај проузрочења знатне имовинске користи или знатне штете за што је прописана казна затвора од једне до десет година.³¹ Факултативно ослобођење од казне односи се на случај починитељевог добровољног спрјечавања да наручитељ прихвати понуду.³²

Заваравајуће оглашавање, чл. 255. КЗ, другим ријечима казнено дјело лажног рекламирања, чини тко у понуди робе или услуга упућеној ширем кругу особа наведе неистините или непотпуне податке који су битни за склапање уговора и могу разумног потрошача довести у заблуду. Предвиђена казна за ово дјело је казна затвора до двије године које штити тржиште и сузбија нелојалну конкуренцију. За постојање овог казног дјела довољно је апстрактно угрожавање, дакле, постојање опасности довођења у заблуду.

Утаја пореза или царине, чл. 256. КЗ, чини тко с циљем да он или друга особа потпуно или дјеломично избјегне плаћање пореза или царине даје неточне или непотпуне податке о дохоцима, предметима или другим чињеницама које су од утјецаја на утврђивање износа порезне или царинске обвезе или тко с истим циљем у случају обвезне пријаве не пријави приход, предмет или друге чињенице које су од утјецаја на утврђивање порезне или царинске обвезе, па због тога дође до смањења или неутврђења порезне или царинске обвезе у износу који прелази двадесет тисућа куна³³ као и тко порезну олакшицу или царинску повластицу у износу већем од двадесет тисућа куна користи супротно увјетима под којима ју је добио.³⁴ Законодавац је прописао за починитеља казну затвора од шест мјесеци до пет година. Квалифицирани облик предвиђен је за случај кад је казнено дјело довело до смањења или неутврђења порезне или царинске обвезе великих размјера, за што је прописана казна затвора од једне до десет година.³⁵ Све наведено за ово казнено дјело односи се и на починитеља који на описани начин умањи средства Еуропске уније.³⁶ За постојање казног тражи се наступ штете за прорачун који прелази 20.000 куна,³⁷ што је направљено у складу с одредбом § 370 њемачког Закона о давањима. У односу на казнено дјело из чл. 257.КЗ, *избјегавање царинског надзора*, утаја царине јест казнено дјело против фискалних интереса државе.

Избјегавање царинског надзора, казнено је дјело којим се штити државна сигурност и државни интерес, чини га тко избјегавајући мјере царинског надзора пренесе преко границе робу чија су производња или промет ограничени или забрањени ако тиме није почињено неко друго казнено дјело за које је прописана тежа казна, чиме се ради о роби као што су дрога, цигарете, алкохол, оружје, чија је производња или промет ограничена или забрањена. Законом је прописана казна затвора од шест мјесеци до пет година, а роба ће се одузети.

³¹ Чл.254.ст.2. КЗ

³² Ст.3. Ibid.

³³ Чл.256.ст.1. Ibid.

³⁴ Ст.2. Ibid.

³⁵ Ст.3. Ibid.

³⁶ Ст.4. Ibid.

³⁷ Convention on the protection of the European Communities' financial interests (PIF Convention) (OJ C 316 od 27.11.1995.) Новчани износ усуглашен је с чл. 2. ст. 2. Конвенције, према којем за лакше облике пријевара и за износе мање од 4.000 еура држава чланица може прописати и лакше казне, чиме утаја пореза или царина испод наведеног износа излази из стварне надлежности Конвенције.

Тко с циљем да за себе или другога оствари државну потпору даватељу државне потпоре даде неточне или непотпуне податке о чињеницама о којима овиси доношење одлуке о државној потпори или пропусти обавијестити даватеља државне потпоре о промјенама важним за доношење одлуке о државној потпори, чини казнено дјело *Субвенцијске пријеваре*, из чл.258. КЗ. Ваља напоменути да су у инкриминацију укључене и субвенције и помоћи одобрене из средстава Еуропске уније. Починитељ ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година, а истом казном казнит ће се и починитељ који средства из одобрене државне потпоре користи супротно њиховој намјени. Субвенцијском пријеваром напада се и прорачунска имовина и сам институт субвенције. Квалифицирани облик предвиђен је за починитеља који је поступао с циљем остварења државне потпоре великих размјера или је користио државну потпору великих размјера, па се стога и предвиђена казна затвора креће у распону од једне до десет година.³⁸ Факултативно ослобођење од казне предвиђено је за починитеља који добровољно спријечи доношење одлуке о државној потпори.³⁹ Овај облик пријеваре разликује се од пријеваре у господарском пословању и пријеваре као казног дјела против имовине у томе што штету није потребно доказивати јер, наиме, она и није обиљежје казног дјела субвенцијске пријеваре, а исто тако, не мора се радити ни о заблуди особе која даје субвенцију. Уколико би се радило о насталој штети, стјецај казних дјела пријеваре као господарског казног дјела и пријеваре као имовинског деликта био би само привидан, с обзиром на запријечене високе казне које обухваћају штету.

Злоупораба повлаштених информација казнено је дјело прописано чл. 259. КЗ, чини га тко располажући повлаштеном информацијом: за властити или туђи рачун непосредно или посредно стекне или отуђи финансијски инструмент на који се та информација односи, неовлаштено открије, приопћи, преда или на други начин учини доступном повлаштену информацију другој особи, препоручи другој особи или је наведе да стекне или отуђи финансијски инструмент на који се та информација односи. За овај темељни облик починитељ ће се казнити казном затвора до три године, док ће се у случају кад се ради о знатној имовинској користи или знатној штети починитељ казнити казном затвора од једне до осам година.⁴⁰ Казна затвора од шест мјесеци до пет година предвиђена је за особу која је је располагала повлаштеном информацијом на темељу чланства у управљачким или надзорним тијелима издаватеља, својег удјела у капиталу издаватеља, приступа информацији кроз обављање свог посла или дужности или почињеног казног дјела,⁴¹ а уколико је казним дјелом прибављена знатна имовинска корист или је другоме проузрочена знатна штета, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до осам година.⁴²

Тко супротно прописима о тржишту капитала: обави трансакцију или да налог за трговање који дају или би могли дати неистините или обмањујуће поруке о понуди, потражњи или цијени финансијских инструмената, или дјелујући у сурадњи с једном или више особа држи цијену једног или више финансијских инструмената на ненормалној или умјетној разини, при склапању трансакције или давању налога за трговање употребљава фиктивне поступке или друге облике обмане или пријеваре, шири информаци-

³⁸ Чл.258. ст.3. КЗ

³⁹ Ст. 4. Ibid.

⁴⁰ Чл. 259.ст.3. Ibid.

⁴¹ Ст.2. Ibid.

⁴² Ст.4. Ibid.

је путем медија, интернетом или било којим другим начином или средством који даје или би могао давати лажне или обмањујуће поруке гледе финансијских инструмената, укључујући ширење гласина и лажних или обмањујућих вијести, при чему је особа која је проширила информацију знала или била дужна знати да је информација лажна или обмањујућа, чини казнено дјело из чл. 260. КЗ, *Злоупорabu тржишта капитала*. Законоодавац је за ово казнено дјело прописао казну затвора до три године, док ће се у случају прибављене знатне имовинске користи или проузрочене знатне штете починитељ казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.⁴³

Казнено дјело *Неовлаштене упораве туђе твртке*, чл.261. КЗ, чини тко неовлаштено упорави туђу твртку или у њу унесе обиљежја која стварају забуну гледе предмета пословања трговачког друштва, идентитета или повезаности с другим друштвом и на тај начин прибави имовинску корист или проузрочи штету. Прописана је казна затвора за починитеља до три године, а покушај је такођер кажњив.

Одавање и неовлаштено прибављање пословне тајне, чл. 262. КЗ, казнено је дјело које се прогони по приједлогу, чини га тко неовлаштено другоме приопћи, преда или на други начин учини приступачним податке који су пословна тајна, као и тко прибавља такве податке с циљем да их преда неовлаштеној особи. Законом је прописана казна затвора до три године, а у случају да је починитељ себи или другоме прибавио знатну имовинску корист или проузрочио знатну штету, казнит ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.⁴⁴ Неће се радити о казненом дјелу ако је оно почињено у јавном интересу.⁴⁵

Тко неовлаштено производи или прерађује предмете или робу чија је производња забрањена или ограничена, чини казнено дјело *недозвољене производње* из чл.263. КЗ. Под увјетом да на тај начин није почињено неко друго казнено дјело за које је прописана тежа казна, починитељ ће се казнити казном затвора до једне године. Истом казном, казнит ће се и починитељ који направи, набави, пренесе, извезе или увезе, посједује опрему, материјал или твари које се могу упоравити за недозвољену производњу и за које зна да су намијењени недозвољеној производњи.⁴⁶ Инкриминирањем *недозвољене трговине*, према чл.264. КЗ, казнит ће се казном затвора до једне године, починитељ који неовлаштено купује, продаје, преноси или размјењује предмете или робу чији је промет забрањен или ограничен ако тиме није почињено неко друго казнено дјело за које је прописана тежа казна.

Прање новца према чл. 265. КЗ, чини тко имовинску корист остварену казним дјелом уложи, преузме, претвори, пренесе или замијени у циљу прикривања њезиног незаконитог подријетла. Починитељ ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година. Истом казном казнит ће се и тко прикрива праву природу, подријетло, мјесто, располагање, преношење те постојање права, односно власништва на имовинској користи коју је други остварио казним дјелом, као и тко имовинску корист коју је други остварио казним дјелом, прибавља, посједује или користи. Починитељ који дјело почини у финансијском или другом пословању или се бави прањем новца или је пак имовинска корист велике вриједности, казнит ће се казном затвора од једне до осам го-

⁴³ Чл.260. ст.2. Ibid.

⁴⁴ Чл.262. ст.2. Ibid.

⁴⁵ Чл.262. ст.3. Ibid.

⁴⁶ Чл.263.ст.2. Ibid.

дина.⁴⁷ Законодавац је предвидио могућност факултативног ослобођења од казне за починитеља који добровољно придонесе откривању казног дјела којим је остварена имовинска корист.⁴⁸ Казнено дјело прања новца је усклађено с Конвенцијом Вијећа Европе о прању, трагању, привременом одузимању и одузимању прихода стеченога казним дјелом и о финансирању тероризма,⁴⁹ као и с Оквирном одлуком Вијећа ЕУ 2001/500/JXA од 26. липња 2001. о прању новца, идентификацији, праћењу, замрзавању, присвајању и одузимању средстава и прихода од криминала.

О казном дјелу пријеваре у господарском пословању из чл.247. КЗ у наредним поглављима.

3. Пријевара

3.1. Појам пријеваре

Ријеч пријевара (*лат. fraude*) гледано етимолошки настала је од глагола преварити те је кроз повијест имала различите језичне творбе као што су: варка, превара, химба, заблуда, грехота и привара.⁵⁰ Пријевара су ријечи или радња којом се други намјерно доводи у заблуду, то је обмана, подвала.⁵¹ Сама ријеч пријевара нема у правном смислу увијек и исто значење, наиме, у казном праву појам пријеваре означава казно дјело, док је у грађанском праву појам пријеваре један од узрока побојности правног посла.⁵²

Уговорне стране се код склапања одређеног правног посла морају договорити и усугласити о његовим битним састојцима како би тај правни посао настао и како би био ваљан. Воља за склапањем одређеног правног посла мора се очитовати слободно и озбиљно.⁵³

3.2. Пријевара у грађанском праву

Грађанско право дефинира пријевару ситуацијом кад једна страна изазове заблуду код друге стране или ју пак одржава у заблуди у намјери да је тиме наведе на склапање уговора.⁵⁴ С обзиром да је последица пријеваре побојност уговора тако она страна која је склопила уговор под пријеваром има право захтијевати поништење уговора, а има, исто тако, и право захтијевати накнаду претрпљене штете, док друга страна нема правне могућности спријечити позивање на заблуду тиме што ће изразити спремност да испуни уговор као да заблуде није ни било.⁵⁵ Закон пружа заштиту превареној страни, без обзира је ли ријеч о некој битној или небитној заблуди, из разлога што је заблуда због пријеваре изазвана кривњом.⁵⁶ Пријевара у грађанском праву, изазвана заблуда или квалифицирана

⁴⁷ Чл.265.ст.4. Ibid.

⁴⁸ Ст.7. Ibid.

⁴⁹ Конвенција Вијећа Европе о прању, трагању, привременом одузимању и одузимању прихода стеченога казним дјелом и о финансирању тероризма, НН, МУ бр. 5/08

⁵⁰ Рјечник хрватског или српског језика, ЈАЗУ, Загреб, 1935.г. стр. 939.

⁵¹ Анић, В.: Рјечник хрватског језика, Загреб, 2007.г.

⁵² Више о томе види: Божић, В.: Намјера као битно обиљежје бића казног дјела пријеваре у хрватском казном праву, Магистарски рад, Правни факултет у Загребу, Загреб, 2010., стр. 4.-7.

⁵³ чл. 249. ст.3. Закона о обвезним односима, НН 35/05, 41/08, 125/11, 78/15

⁵⁴ чл. 284. Ибид.

⁵⁵ Пресуда ВСРХ, Рев – 383/86 од 24.06.1989.г.

⁵⁶ Кад је заблуда изазвана пријеваром, није одлучно је ли ријеч о битној заблуди. Пријевара као радња којом један суконтрагент доводи другога у заблуду ради тога да би овај закључио правни посао, има за последицу да правни поредак осуђује такву изазвану заблуду и пружа заштиту превареној уговорној страни, без разлике је ли конкретно у питању нека битна или небитна заблуда. Свака се заблуда узима у обзир зато што

заблуда,⁵⁷ један је од случајева мана воље⁵⁸ који спада под појам заблуда јер се ради о не-свјесном нескладу између праве воље и њезина очитовања.

За постанак пријеваре у грађанском праву⁵⁹ тражи се: да је штетник поступао знајући и хотимице, што значи да је штетник желио узрок – штетну радњу, али и последицу – штету узроковану другој особи, да је штетник или нека трећа особа изазвала намјерно код друге уговорне стране заблуду, да заблуда постоји у вријеме склапања одређеног правног посла код једне (оштећене) стране, да се ради о директној намјери (*долус директус*) или евентуалној (*долус евентуалис*), која мора бити усмјерена изазивању заблуде која до сада није постојала или водити к одржавању већ постојеће заблуде, надаље, мора постојати узрочна веза између изјављене воље стране која је у заблуди и склапања конкретног правног посла те да је такво понашање штетника узроковало одређену штету. У ситуацији кад је пријевару починила трећа особа, *суговоратељ* преварене стране одговоран је за пријевару као да ју је и он сам починио под увјетом да је знао или морао знати за пријевару⁶⁰ те преварена страна у том случају може захтијевати поништење правног посла, уколико није знао нити је могао знати, уз сву дужну потребну пажњу при склапању правног посла, преварена страна нема могућност побијања правног посла већ само може тражити накнаду претрпљене штете.⁶¹

3.3. Пријевара у казненом праву

Грађанско право као грана права штити интересе судионика одређеног правног посла што значи да је усмјерено на заштиту приватних интереса конкретних особа, док је казнено право као грана права усмјерено ка јавним интересима и штити више друштвене вриједности на начин да одређена деликтна понашања људи квалифицира као казнена дјела.⁶² Грађанскоправна заштита у односу на почињену пријевару даје могућност оштећеној страни да побија уговор и да себи надокнади евентуалну штету, а казненоправна заштита очитује су у казненој одговорности починитеља због почињеног казног дјела пријеваре и због тога његовом кажњавању. *Наиме, из приложене документације нема релевантних података који би упућивали да је осумњиченик у тренутку склапања Уговора о финансијском ласингу за предметно возило, свјесно и вољно лажним приказивањем чињеница доводио оштећеног као тужитеља у заблуду у погледу наручивања возила, а без намјере плаћања вриједности истог, како се то тражи за остварење бића казног дјела из чланка 293. ставак 2. КЗ....сама чињеница постојања*

је заблуда због пријеваре изазвана кривњом и стога се строже третира. Правне су последице пријеваре да друга страна може тражити поништење уговора. (Пресуда ВСПХ, Рев – 3122/4 од 27.08.1997.г.)

⁵⁷ Ведриш, М., Кларић, П.: Грађанско право, Загреб, 2003, стр. 164.

⁵⁸ Према ЗОО-у случајеви мана воља су: пријетња и сила, битна заблуда, неспоразум, пријевара и привидан уговор.

⁵⁹ Примјер пријеваре у грађанском праву: Пошто је купац приликом уговарања куповине земљишта изразио своју побуду да купије ради грађења, дакле, да купије грађевинско земљиште, а продаваатељ је, прешутивши чињеницу да је то земљиште обухваћено постојећим регулацијским планом за изградњу улице, одржавао купца у заблуди о намјени земљишта, купац има право да захтјева раскид уговора и на враћање плаћене куповне цијене. (СВС, Рев-1003/58 од 11.4.1959.)

⁶⁰ чл. 284.ст.3. ЗОО

⁶¹ Изнимка предвиђена чл. 284 ст.4. ЗОО-а: Бесплатни се уговор може поништити и кад је пријевару учинила трећа особа, без обзира на то је ли друга уговорна страна у вријеме склапања уговора знала или морала знати за пријевару.

⁶² Матијевић, Б.: Пријевара у грађанском и казненом праву, Хрватска правна ревија, 4(2004),3; стр.38.-46.

договања, није довољна за такав закључак, већ оно у конкретном случају може бити предмет рјешавања у грађанском, а не у овом казненом поступку.⁶³

Прво, починитељ треба бити свјестан свог дјела и хтјети његово почињење, дакле, на страни починитеља потребна је *изравна намјера*, али исто тако, дјело се може починити и *неизравном намјером*, кад је починитељ свјестан да може починити дјело па на то пристаје. Изравна или неизравна пријеварна намјера код починитеља мора постојати у тренутку закључења правног посла. *Да би остварио казнено дјело пријеваре у господарском пословању, битно је да је пријеварна намјера осумњиченика постојала у тренутку закључења правног посла, односно приликом склапања првог уговора о најму отплате с оштећеником као тужитељем, из разлога јер је тада тужитељ почео располагати својом имовином, а осумњиченици су у том тренутку требали поступати с циљем прибављања протуправне имовинске користи за своју правну особе тиме да склапање новог уговора о најму, односно анекса уговора о најму, не представља почетак новог пословног односа*⁶⁴

Друго, починитељ казног дјела мора особу довести у заблуду лажним приказивањем чињеница, прикривањем чињеница или одржавањем те особе у заблуди. Трећа претпоставка говори у прилог починитељевог криминалног поступања које има за циљ да себи или другоме прибави протуправну имовинску корист. Четврто, радња извршења казног дјела мора бити узрок поступања жртве. Пето, узрочна веза између поступања починитеља казног дјела пријеваре и штетних поступака оштећеног јест посљедица пријеваре која се читује у штетном поступању оштећеног на властити рачун.

4. Пријевара у господарском пословању

По први пута, казнено дјело пријеваре у господарском пословању уведено је доношењем Казненог закона 1997. године (чл. 293. КЗ/97). Вјеројатно се полазило од схваћања да "други" за којег се прибавља имовинска корист обичном пријеваром треба бити само физичка особа, док је за пријеварно прибављање имовинске користи правној особи потребно посебно казнено дјело с вишом казном.⁶⁵ Пријевара у господарском пословању најчесталије је, по почињењу, господарско казнено дјело из двадесет четврте главе Казненог закона Републике Хрватске, како произлази из судске праксе. Међутим, исто се не може рећи и за раздобље прије десет година. Конкретно погледамо ли 2006. годину, за пријевару у господарском пословању било је осуђено укупно 130 особа, што је у односу на 2014. годину (206) осјетно мање.⁶⁶ Пријевара у господарском пословању дефинирана је чланком 247. ст.1. КЗ: *Тко у господарском пословању с циљем да правној особи коју заступа или другој правној особи прибави протуправну имовинску корист доведе некога лажним приказивањем или прикривањем чињеница у заблуду или га одржава у заблуди и тиме га наведе да на штету своје или туђе имовине нешто учини или не учини, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.* Унаточ томе што законски опис казног дјела почиње са ријечју *тко*, не ради се о *деликтум цоммуниум*, већ о *деликтум проприум*, што починитеља дефинира као особу која има одређена свој-

⁶³ Пресуда Врховног суда РХ, бр. ИВ Кж 52/10-2 од 25.8.2010.г.

⁶⁴ Пресуда ВСРХ бр. Кж 40/11-3 од 28.6.2011.године

⁶⁵ Новоселец, П.: Актуални проблеми хрватског господарског казног права, Хрватски летопис за казнено право и праксу (Загреб), вол. 14, број 2/2007, стр. 401.

⁶⁶ Државни завод за статистику, Пунољетни починитељи казних дјела, пријаве, оптужбе и осуде у 2006, Загреб, 2007, стр. 156.

ства, особу која дјелује у господарском пословању. *Тко у господарском пословању* на тај начин подразумијева починитеља који поступа сам за себе и починитеља који заступа другу правну или физичку особу.

Квалифицирани облик пријеваре у господарском пословању инкриминиран је ставком 2., односи се на висину проузрочене штете; па ће се тако починитељ који је казним дјелом проузрочио знатну штету казнити казном затвора од једне до десет година. О знатној штети радит ће се ако вриједност штете прелази 60.000,00 куна.⁶⁷

Ваљало би размислити и о инкриминарању привилегираног облика казног дјела пријеваре у господарском пословању у складу с инкриминацијом казног дјела пријеваре као имовинског деликта из чл.236. ст.3. КЗ,⁶⁸ у случају ако је почињем казног дјела пријеваре у господарском пословању прибављена мала имовинска корист, а починитељ је ишао за прибављањем такве користи.

Према службеним подацима криминалистичке полиције из Информацијског састава Министарства унутарњих послова Републике Хрватске за 2009.годину, почињено је 370 казних дјела пријеваре у господарском пословању чији је укупни новчани износ био 67.162.301,00кн, док је годину дана прије, 2008. године, евиденирано 377 казних дјела господарске пријеваре с укупним новчаним износом од 78.163.154,00кн.⁶⁹

5. Однос казног дјела пријеваре као имовинског деликта и пријеваре као господарског казног дјела

Пријевару, казно дјело против имовине, чл.236.КЗ, чини тко с циљем да себи или другоме прибави протуправну имовинску корист доведе некога лажним приказивањем или прикривањем чињеница у заблуду или га одржава у заблуди и тиме га наведе да на штету своје или туђе имовине нешто учини или не учини. Починитељ ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година, а уколико је казним дјелом прибављена знатна имовинска корист или проузрочена знатна штета, радит ће се о квалифицираном облику за који ће се починитељ казнити казном затвора од једне до осам година.⁷⁰ Пријевара као имовински деликт има и законом прописан привилегиран облик почињења дјела за случај да је казним дјелом прибављена мала имовинска корист, а починитељ је ишао за прибављањем такве користи. Предвиђена казна за наведени привилегиран облик пријеваре је казна затвора до једне године.⁷¹

Основна дистинкција између пријеваре као имовинског деликта (чл.236. КЗ) и пријеваре као господарског деликта (чл.247. КЗ) огледа се у чињеници да имовинску пријевару може починити било која особа, казно дјело је *деликтум цоммуниум*, док пријевару у господарском пословању може починити само особа која се налази у неком пословном односу у господарском пословању, стога је ријеч о *деликтум проприум*. Починитељ пријеваре, као казног дјела против имовине, протуправну имовинску корист прибавља за себе или другу физичку особу, за разлику од починитеља пријеваре као господарског казног дјела који имовинску корист прибавља правној особи коју заступа

⁶⁷ Чл.87.ст.29. КЗ

⁶⁸ Починитељ ће се казнити казном затвора до једне године.

⁶⁹ Извор: Службени подаци криминалистичке полиције из Информацијског састава Министарства унутарњих послова Републике Хрватске (ИС МУП РХ), Више види у: Беди, Д.: *Анализа сузбијања господарских пријевара у Републици Хрватској*, Полиц. сигур. (Загреб), година 22. (2013), број 3, стр. 412-429

⁷⁰ Чл. 236.ст.2. КЗ

⁷¹ Ст. 3. Ibid.

или другој правној особи. Пријевара у господарском пословању нема прописан привилегиран облик почињења дјела, за разлику од пријеваре из чл.236. КЗ.⁷² Квалифициран облик почињења дјела предвиђена је у оба казнена дјела пријеваре.

Инкриминације пријеваре као имовинског деликта и пријеваре као господарског деликта односе се на лажно приказивање или прикривање чињеница од стране починитеља, на довођење у заблуду или одржавање у заблуди друге особе како би на штету своје или туђе имовине она нешто учинила или не учинила. Да би се радило о довршеним казним дјелима, нужан је наступ штете. Што се тиче запријечених казни, за темељни облик пријеваре из чл.236.ст.1. КЗ и пријеваре из чл.247.ст.1. КЗ, предвиђене су идентичне казне, казна затвора од шест мјесеци до пет година. Ваљало би размислити да се пријевара у господарском пословању, у смислу предвиђених казни, одвоји од имовинске пријеваре, на начин да се поштри казненоправна санкција с обзиром на околности почињења дјела и својство починитеља. Предложено је учињено код квалифицираног облика почињења дјела; па је тако за случај да је дјелом прибављена знатна имовинска корист или проузрокована знатна штета, ако се ради о пријевари као имовинском деликту, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до осам година, а уколико се ради о господарској пријевари, починитељ ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

6. Судска пракса - пријаве, оптужбе и осуде за господарска казнена дјела

Из анализе пријављених, оптужених и осуђених особа за господарска казнена дјела у 2014.-ој⁷³ и 2013.-ој години,⁷⁴ произлази да је највише пријављених, оптужених и осуђених особа било за казнено дјело пријеваре у господарском пословању што је видљиво и у табели број 1.

Пријављених особа за казнено дјело пријеваре у господарском пословању у 2013. години било је 665, док је 2014. године било нешто мање пријављених, 523 особе. Оптужница је у 2013. за пријевару у господарском пословању поднесена против 407 особа, а годину дана послје против 344 особе. Укупан број осуђених за пријевару у господарском пословању у 2013. години износио је 242, док је нешто мање осуђених забиљежено у 2014. години, 206 особа.

Друго мјесто између господарских казних дјела, по највећем броју пријављених, оптужених и осуђених особа, заузима казнено дјело *Недозвољене трговине* из чл.264. КЗ, док је на трећем мјесту *Злоупораба повјерења у господарском пословању*, из чл. 246. КЗ.

Уколико погледамо омјер поднесених казних пријава за *Господарска казнена дјела* у односу на подигнуте оптужнице и донесене осуђујуће пресуде, ситуација је за 2014. врло слична 2013. години. У прилог наведеном закључку, у 2013. имамо 1522 поднесене казнене пријаве, 1179 подигнутих оптужница (77,46% казнено пријављених) и 776 осуђених особа (50,99% од поднесених пријава). У 2014. поднесене су 1454 казнене пријаве, подигнуто је 1128 оптужница (77,58% од поднесених пријава) и осуђено је 817 особа (56,19% казнено пријављених).

⁷² Вриједност ствари, имовинског права и имовинске користи је мала ако не прелази 1.000,00 куна, Чл.87.ст.30. КЗ

⁷³ Према подацима Државног завода за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казних дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2014., Загреб, 2015

⁷⁴ Према подацима Државног завода за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казних дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2013., Загреб, 2014

Таблица бр. 1. Пријаве, оптужбе и осуде за Господарска казнена дјела у 2014. и 2013. години

| ГОСПОДАРСКА КАЗНЕНА ДЈЕЛА | Пријаве 2013 | Оптужбе 2013 | Осуде 2013 | Пријаве 2014 | Оптужбе 2014 | Осуде 2014 |
|--|--------------|---------------|---------------|--------------|---------------|---------------|
| Злоупораба повјерења у господарском пословању, чл. 246. | 255 | 270 | 81 | 322 | 291 | 171 |
| Пријевара у господарском пословању, чл. 247. | 665 | 407 | 242 | 523 | 344 | 206 |
| Повреда обвезе вођења трговачких и пословних књига, чл. 248. | 12 | 43 | 35 | 25 | 27 | 21 |
| Проузрочење стечаја, чл. 249. | 23 | 7 | 4 | 13 | 7 | 3 |
| Погодовање вјеровника, чл. 250. | 24 | 13 | 11 | 15 | 15 | 12 |
| Давање мита у господарском пословању, чл. 253. | 2 | - | - | 2 | 1 | 1 |
| Злоупораба у поступку јавне набаве, чл. 254. | 1 | - | - | | | |
| Заваравајуће оглашивање, чл. 255. | 1 | 1 | 1 | 1 | - | - |
| Утаја пореза или царине, чл. 256. | 83 | 64 | 51 | 107 | 102 | 82 |
| Избјегавање царинског надзора, чл. 257. | 113 | 137 | 122 | 108 | 83 | 72 |
| Субвенцијска пријевара, чл. 258. | 6 | 1 | - | 10 | 4 | 3 |
| Злоупораба тржишта капитала, чл. 260. | - | - | - | 2 | 1 | - |
| Неовлаштена употреба туђе твртке, чл. 261. | 2 | - | - | 1 | - | - |
| Одавање и неовлаштено прибављање пословне тајне, чл. 262. | 1 | 1 | - | 4 | - | - |
| Недозвољена производња, чл. 263. | 6 | - | - | 5 | 1 | 1 |
| Недозвољена трговина, чл. 264. | 325 | 233 | 229 | 305 | 249 | 244 |
| Прање новца, чл. 265. | 2 | 2 | - | 10 | 2 | - |
| УКУПНО БРОЈЧАНО | 1522 | 1179 | 776 | 1454 | 1128 | 817 |
| УКУПНО ПОСТОТНО | 100% | 77,46% | 50,99% | 100% | 77,58% | 56,19% |

Из таблице под редним бројем 2. видљиво је да је од укупног броја поднесених казних пријава (665) за казнено дјело пријеваре у господарском пословању у 2013., 39,10% (260 пријава) поднесено за темељни облик казног дјела из чл.247.ст.1., док се већи број пријава, (405) или 60,90%, односио на квалифицисани облик пријеваре у господарском пословању. Слична ситуација забиљежена је и у 2014., број од 205 казних пријава (39,20%) односио се на чл.247.ст.1.КЗ, а 318 казних пријава (60,80%) на ст.2.

Оптужених особа за темељни облик пријеваре у господарском пословању у 2013. било је 157 (38,57%), док је за квалифицисани облик било оптужено 250 особа (61,43%). Годину дана касније, нешто је већи постотак оптужених за казнено дјело пријеваре у господарском пословању из ст.1., њих 152 (44,19%), док су за казнено дјело из ст.1. оптужене 192 особе (55, 81%).

Број осуђених особа осјетно је мањи у односу на број поднесених казних пријава. Тако у 2013. имамо свега 36,39% осуђених (242 особе), у односу на број казних пријављених, (665 особа). Још мање осуђених особа у односу на број казних пријављених биљежи се у 2014., 30,98% осуђених особа (206) од укупног броја пријављених (665). Уколико погледамо омјер осуђених у односу на темељни и квалифицисани облик почињеног казног дјела пријеваре у господарском пословању, можемо уочити релативно подједнако почињење овог казног дјела; тако у 2014. имамо 97 осуђених (47,09%) за темељни облик пријеваре у господарском пословању и 109 осуђених (52,91%) за квалифицисани облик. Нешто већа разлика која говори у прилог већег почињења квалифицисаног облика пријеваре у господарском пословању видљива је у 2013., од укупног броја осуђених (242), њих 103 (42,56%) осуђено је за пријевару из чл.247. ст.1., док је 139 осуђених (57,4%) за пријевару из чл.247. ст.2.

Таблица бр.2. Пријаве, оптужбе и осуде за Пријевару у господарском пословању у 2014. и 2013. години

| ПРИЈЕВАРА У ГОСПОДАРСКОМ ПОСЛОВАЊУ | Пријаве 2013 | Оптужбе 2013 | Осуде 2013 | Пријаве 2014 | Оптужбе 2014 | Осуде 2014 |
|---|-------------------------|-------------------------|-----------------------|-------------------------|-------------------------|-----------------------|
| чл. 247. ст. 1. | 260 | 157 | 103 | 205 | 152 | 97 |
| чл. 247. ст. 2. | 405 | 250 | 139 | 318 | 192 | 109 |
| УКУПНО | 665 | 407 | 242 | 523 | 344 | 206 |

7. Закључак

Међу *Господарским казним дјелима* из XXIV главе Казног закона, најучесталије казнено дјело по броју пријављених, оптужених и осуђених особа јест *Пријевара у господарском пословању* из чл.247. С друге стране, пријевара у господарском пословању казнено је дјело које се релативно тешко открива, дјело с великом *тамном бројком* почињених казних дјела која још нису откривена, а питање је и да ли ће икада бити. Међутим, као што и произлази из анализе овог рада, ваља указати на чињеницу да је само прије дестак година осуђен пуно мањи број особа за казнено дјело пријеваре у господарском пословању (130), док је у 2013. години било 242 осуђених, те у 2014. години 206 осуђених особа, што нам сигурно говори у прилог успјешне борбе с овим обликом господарског казног дјела као и санкционирањем њихових починитеља, унаточ томе што су, претпоставља се, господарске

пријеваре у становитом порасту. Али исто тако, уколико погледамо податке да је у 2013. евидентирано 36,39% осуђених од укупно казнено пријављених, као и у 2014., у којој је још мањи постотак осуђених, свега 30,98% осуђених од казнено пријављених, поставља се питање колико је борба против овог облика криминала уистину адекватна и задовољавајућа. Можемо констатирати да је врло забрињавајући податак да у једној години, примјерице у 2013., од 665 пријављене особе буде оптужено свега 407 особа (61,20%), другим ријечима, да је 258 пријава (38,80%) одбачено или су поступци тијekom истраге обустављени, док још већи несразмјер добивамо ако погледамо омјер пријављених и осуђених особа, од 665 пријављених, осуђене су 242 особе, односно 36,39% пријављених особа.

Сузбијање пријевара у господарском пословању показало се у пракси недовољно учинковитим. Нови Казнени закон који је усклађен са законодавством Еуропске уније у којем су, по први пут, таксативно наведена господарска казнена дјела и прописане њихове инкриминације, само је предувјет којим се може осигурати успјешна борба против овог облика криминала, међутим нужан је и неизоставан потпуни ангажман и сурадња свих надлежних тијела у сузбијању господарских казнених дјела и господарског криминала у цијелости.

Литература

- Анић, В.: Рјечник хрватског језика, Загреб, 2007.г.
- Беди, Д.: Анализа сузбијања господарских пријевара у Републици Хрватској, Полиц. сигур. (Загреб), година 22. (2013), број 3, стр. 412-429
- Божић, В.: Пријевара као казнено дјело против сигурности платног промета и пословања, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, год. 48, 1/2011., стр. 165.-182.
- Божић, В.: Намјера као битно обиљежје бића казног дјела пријеваре у хрватском казненом праву, Магистарски рад, Правни факултет у Загребу, Загреб, 2010.
- Државни завод за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казнених дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2014, Загреб, 2015
- Државни завод за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казнених дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2013, Загреб, 2014
- Државни завод за статистику, Пунољетни починитељи казнених дјела, пријаве, оптужбе и осуде у 2006, Загреб, 2007
- Казнени закон, НН бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15
- Казнени закон Републике Хрватске, био на снази до 31.12.2012., НН, бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08
- Казнени закон Републике Њемачке, доступно на: [хттпс://www.gesetze-им-интернет.де/енглицх_стгб/герман_криминал_цолд.плдф](http://www.gesetze-им-интернет.де/енглицх_стгб/герман_криминал_цолд.плдф)
- Конвенција Вијећа Еуропе о прању, трагању, привременом одузимању и одузимању прихода стеченог казним дјелом и о финансирању тероризма, НН, МУ бр. 05/08
- Матијевић, Б.: Пријевара у грађанском и казненом праву, Хрватска правна ревија, 4(2004),3; стр.38.-46.
- Министарство Правосуђа РХ: Нацрт Приједлога Казног закона, Загреб, 07/2011
- Новоселец, П.: Актуални проблеми хрватског господарског казног права, Хрватски летопис за казнено право и праксу (Загреб), вол. 14, број 2/2007, стр. 371-434.
- Пресуда СВС, Рев-1003/58 од 11.4.1959.г.
- Пресуда ВСПХ, Рев – 383/86 од 24.06.1989.г.
- Пресуда ВСПХ, Рев – 3122/4 од 27.08.1997.г.
- Пресуда ВСПХ бр. Кж 40/11-3 од 28.6.2011.г.
- Службени подаци криминалистичке полиције из Информацијског система Министарства унутарњих послова Републике Хрватске (ИС МУП РХ)
- Закон о обвезним односима, НН 35/05, 41/08, 125/11, 78/15
- Закон о рачуноводству, НН бр. 109/07
- Ведриш, М., Кларић, П.: Грађанско право, Загреб, 2003



СРПСКО УДРУЖЕЊЕ ЗА КРИВИЧНОПРАВНУ
ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

**ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ
И КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО
(ПОГЛАВЉЕ 23 - НОРМА, ПРАКСА
И МЕРЕ ХАРМОНИЗАЦИЈЕ)**

LVІ РЕДОВНО ГОДИШЊЕ САВЕТОВАЊЕ УДРУЖЕЊА



ЗЛАТИБОР, септембар 2016. године



ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО
(ПОГЛАВЉЕ 23 - НОРМА, ПРАКСА И МЕРЕ ХАРМОНИЗАЦИЈЕ)



INTERMEX, Izdavašтво, softver i komunikacije
11000 BEOGRAD, Буl. Воjводе Мишiца 37/II
Телефон/fax: (011) 369-22-90/91, 30-67-505
369-20-69, 26-52-365, 26-50-854
www.intermex.rs





**СРПСКО УДРУЖЕЊЕ
ЗА КРИВИЧНОПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ**

**ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И
КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО
(ПОГЛАВЉЕ 23 – НОРМА, ПРАКСА
И МЕРЕ ХАРМОНИЗАЦИЈЕ)**

**LVI РЕДОВНО ГОДИШЊЕ САВЕТОВАЊЕ
УДРУЖЕЊА**



intermex

Software & Communication

Септембар 2016.

САДРЖАЈ

I УВОДНИ РЕФЕРАТИ:

Драгана Коларић

Европске интеграције и кривично материјално законодавство
Републике Србије11

Чедомир Бацковић

Поглавље 23 (стање у Србији и европске интеграције)
улога стручне јавности34

Chapter 23 (Current State Of Affairs In The Republic Of Serbia
In The Context Of European Integration)40

Милан Шкулић

Степен (не)усаглашености кривичног поступка Србије са
европским стандардима46

II КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

Јован Ћирић

Непоштовање суда79

Мирољуб Томић

Избор судија и независност правосуђа90

Милица Колаковић-Бојовић

Организација правосуђа у Републици Србији и Поглавље 2398

Маријана Лаковић-Драшковић

Правосудни систем Црне Горе у свијетлу преговарачких
поглавља 23 и 24107

Ђорђе Ђорђевић

Кривичноправна заштита лица која обављају послове
од јавног значаја115

Бранислав Ристивојевић

Морални крсташки поход државе на спаваћу собу:
Новине у ЗоЈРМ124

Снежана Соковић

Наркокриминалитет и кривично-правна реакција138

Драган Јоцић

Казнена политика - одбрана судова148

| | |
|--|-----|
| Саша Марковић | |
| Насиље у породици у судској пракси Републике Србије и Европског суда за људска права | 157 |
| Вељко Делибашић | |
| Усклађивање кривичног законодавства са Истамбулском конвенцијом | 181 |
| Емир Ђоровић | |
| Казнена евиденција у кривичном законодавству Србије | 193 |
| Сретко Јанковић | |
| Казнена политика судова за кривично дело примања мита | 211 |
| Иван Ђокић | |
| Реформа казне затвора у кривичном законодавству Републике Србије - Казна затвора у дугом трајању или доживотни затвор..... | 222 |
| Миле Шикман | |
| Хармонизација кривичног законодавства у области сузбијања организованог криминала..... | 236 |
| Наташа Мрвић-Петровић | |
| Заштита права жртава и Европске интеграције..... | 254 |
| Ванда Божић | |
| Господарска казнена дјела у Хрватском казненом законодавству с посебним освртом на пријевару у господарском пословању као најчесталијим господарским казним дјелом у судској пракси..... | 263 |
| Горан Гајић, Далиборка Калабић | |
| Спречавање и сузбијање корупције у Босни и Херцеговини и Европске интеграције | 279 |
| Генц Трнавци | |
| О правој одговорности: заједнички именовани и разлике између казнене и грађанско правне одговорности..... | 287 |
| Соња Манојловић | |
| Законитост кривичног поступка и контрола оптужбе | 293 |
| Владимир М. Симовић, Драган Јовашевић | |
| Одузимање имовинске користи у кривичном праву: Европски стандарди и право Републике Србије..... | 302 |
| Мирко Воштинић, Марија Лазовић | |
| Кратка анализа преднацрта Закона о заштити од насиља у породици | 314 |

III КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ЗАКОНОДАВСТВО

| | |
|---|-----|
| Станко Бејатовић Ефикасност кривичног поступка као међународни правни стандард (Поглавље 23 и кривичнопроцесно законодавство Србије - норма, пракса и мере унапређења)..... | 327 |
| Џозеф Вин, Милан Николић Преглед кривично-правног система у САД..... | 351 |
| Миодраг Н. Симовић, Марина М. Симовић Право на одбрану (конвенцијски оквир, уставносудска пракса у Босни и Херцеговини и пракса Врховног суда САД)..... | 368 |
| Тадија Бубаловић, Незир Пивић Правне посебности жалбе против првостепене кривичне пресуде | 388 |
| Татјана Бугарски Задржавање телекомуникационих (електронских) података за потребе кривичног поступка | 401 |
| Александар Блануша Учешће грађана у суђењу, адекватност постојећих решења..... | 413 |
| Божидар Бановић Обезбеђење доказа кроз међународну кривичноправну сарадњу - стандарди Европске уније и домаће законодавство и пракса..... | 432 |
| Дарко Тадић Непрекидност главног претреса - норма и пракса | 446 |
| Југослав Тинтор Процесни положај браниоца - норма, пракса и мере унапређења..... | 455 |
| Јасмина Киурски Дело малог значаја и начело опортунитета кривичног гоњења..... | 474 |
| Саша Ђокић Проблеми у практичној примени јавнотужилачке истраге | 487 |
| Страхиња Давидов Процесни значај признања окривљеног у модерном кривичном поступку | 492 |
| Ања Зрелец, Радован Лазић Одлучивање првостепеног суда о жалби на пресуду | 502 |
| Драгана Чворови, Оливер Лајић Принцип опортунитета и кривичнопроцесно законодавство Швајцарске | 516 |

| | |
|--|-----|
| Вељко Турањанин | |
| 12 гневних људи: порота у Русији | 525 |
| Иван Илић | |
| Право на жалбу и ефикасност кривичног поступка | 536 |
| Дијана Јанковић | |
| Примена стандарда забране злостављања и мучења у судској пракси | 550 |
| Ивана Миљуш, Бојана Станковић | |
| Контрола оптужнице | 565 |

IV МАЛОЛЕТНИЧКО И ИЗВРШНО КРИВИЧНО ЗАКОНОДАВСТВО, КРИМИНОЛОГИЈА

| | |
|---|-----|
| Ивана Стевановић | |
| Реформа малолетничког правосуђа у светлу процеса придруживања Србије Европској унији | 589 |
| Љубинко Митровић | |
| Комитет Уједињених нација за права дјетета и његова улога у моделирању и остварењу права дјете у Босни и Херцеговини | 599 |
| Инес Церовић, Катлин Брашић | |
| Искуства пилотирања васпитних налога као диверзионих механизма у Србији у контексту међународног права | 610 |
| Оливера Зечевић | |
| Специјализација као један од основних стубова у раду полиције у новом систему малолетничког правосуђа | 625 |
| Дарко Димовски, Миомира Костић | |
| Могућности решавања пренатрпаности пенитенцијарног система у Републици Србији | 633 |
| Осман Н. Јашаревић, Мериса Х. Јашаревић | |
| Кривично правни аспекти хулиганства као феноменолошки облик девијантног понашања | 643 |
| Верољуб Цветковић, | |
| Кривично дело удруживање ради вршења кривичних дела из члана 346 Кривичног законика извршеним у оквиру плана обухваћеног радњама кривичног дела из члана 346 КЗ | 656 |